

Експорт окремих видів товарів переробної галузі АПК Вінницької області, \$ тис. [3]

Розглянемо експорт окремих видів товарів переробної ланки АПК (див. рис.).

Як показано на рисунку, в 2011 році спостерігається значний спад експорту алкогольних, безалкогольних напоїв та оцту. У всіх інших групах слід відзначити збільшення експорту в 2011 році.

Таким чином, Вінницька область має значний потенціал переробної галузі АПК. Підвищення конкурентоспроможності переробної промисловості регіону можливо за рахунок переходу виробництва на інноваційну модель розвитку. Сучасні економісти пропонують перехід до доктрини «розвитку на випередження», в основу якої має бути покладена інноваційно-технологічна модель, що ґрунтуються на активному стимулюванні інноваційної діяльності та використанні потужного людського капіталу.

Висновки

Переробна промисловість АПК Вінницької області посідає значне місце в економіці регіону. Найбільшого приросту обсягів виробництва за 2010–2011 роки досягнуто у цукровій галузі. В олієжировій сфері спостерігається позитивна динаміка зі значним підйомом у 2009 та у 2011 роках. Значне зменшення обсягів виробництва спостерігається у сфері переробки м'яса. Неповне використання потенційних можливостей у порівнянні з до кризовими показниками відмінно

чене у таких сферах, як молочна, м'ясна, борошномельна. У цих галузях спостерігається значний спад починаючи з 2009 року. Особливо це стосується м'ясної продукції, обсяги переробки якої впали на третину. На наш погляд, необхідно здійснювати інвестування у розвиток даних галузей. Основний акцент слід зробити на інноваційну діяльність. У цьому напрямі потрібно удосконалити взаємодію науково-дослідних установ та підприємств з переробки сільськогосподарської продукції, що приведе до вироблення спільних рішень стосовно використання новітніх технологій у виробництві. Це дасть змогу покращити якість продукції, збільшити обсяги її виробництва та підвищити конкурентоспроможність переробної галузі Вінниччини як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку.

Список використаних джерел

- Ганзієнко Н.І. Аналіз та прогнозування стану молокопереробної промисловості Вінницької області // Інноваційна економіка. – http://www.nbuvgov.ua/portal/Soc_Gum/inek/2011_7/127.pdf
- Крюкова І.О. Переробна промисловість Одещини в контексті розвитку АПК регіону – http://www.nbuvgov.ua/portal/Soc_Gum/Ekhp/2009_3/st1.pdf
- Офіційний сайт Вінницького управління статистики <http://www.vous.vin.u>
- Офіційний сайт Вінницької ОДА – <http://www.vin.gov.ua/>

Л.Ю. ЧМИРЬОВА,

м.н.с., Інститут економіки та прогнозування НАН України

Централізація та децентралізація в управлінні економічним розвитком регіонів¹

Стаття присвячена аналізу досвіду країн Європи щодо врегулювання питань взаємовідносин між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування шляхом децентралізації влади. Головна увага приділена дослідженням основних проблем перерозподілу повноважень між рівнями влади в Україні.

Ключові слова: централізація, децентралізація, розподіл повноважень, рівні влади, місцеве самоврядування.

¹ Дані стаття підготовлена в рамках виконання відомчої науково-дослідної роботи «Інструменти регулювання просторово-економічного розвитку України», державний реєстраційний номер 0111U009105.

РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Статья посвящена анализу опыта стран Европы относительно урегулирования вопросов взаимоотношений между органами исполнительной власти и органами местного самоуправления путем децентрализации власти. Основное внимание уделено исследованию основных проблем перераспределения полномочий между уровнями власти в Украине.

Ключевые слова: централизация, децентрализация, распределение полномочий, уровни власти, местное самоуправление.

Article is devoted to the analysis experience of countries of Europe in relation to the settlement of questions of mutual relations between the organs of executive power and organs of local self-government by decentralization of power. The basic attention is given to research of the basic problems of distribution of plenary powers between the levels of power in Ukraine.

Keywords: centralization, decentralization, distributing of plenary powers, levels of power, local self-government.

Постановка проблеми. Пошук шляхів вирішення питань наближення існуючої в державі системи місцевого самоврядуванням до європейських стандартів почався ще з моменту отримання Україною незалежності. За ці роки була створена досить потужна законодавча база щодо аспектів регіонального розвитку та проводяться реформи, що стосуються процесів удосконалення територіальної організації влади й перетворень адміністративно-територіального устрою. Але в той же час залишається неврегульованою досить велика частина питань, що пов'язані як з розподілом владних повноважень, так із питаннями якості надання основних послуг населенню.

Незадоволеність суспільства, що виникає через низьку ефективність роботи як виконавчих органів влади, так і органів місцевого самоврядування, систематичні внутрішні конфлікти між рівнями влади, що спровоковані недостатньо виваженим розподілом функцій та відсутністю чіткого взаємозв'язку між рівнями влади актуалізують питання реформування системи управління шляхом децентралізації влади.

В Україні останніми десятиліттями зростає увага до питань посилення, ролі децентралізації влади в зв'язку з активізацією адміністративного реформування, що включає в себе як розвиток місцевого самоврядування, яке є основою децентралізації, так і реформування адміністративно-територіального устрою, на основі якого має формуватися вся система влади.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питаннями удосконалення системи територіальної організації влади займається такий вчений як В.І. Тимчуник [1]; питання регіональної політики висвітлено в працях Ю. Наврузова [2]; сучасний стан, питання функціонування місцевого самоврядування, централізації та децентралізації розглядаються досить детально в роботах таких вчених, як Н.Р. Нижник,

А. Заєць, В.Г. Яцуба, С.А. Романюк, З.С. Варналій [3–8]; питаннями управління процесом децентралізації органів виконавчої влади та місцевого самоврядування займалися В.Н. Лексін [9], Р.В. Сметанін [10], А.П. Лелеченко [11].

Метою статті є теоретичне обґрунтування сутності централізації та децентралізації, дослідження закордонного досвіду проведення децентралізації та виявлення особливостей децентралізації виходячи з необхідності проведення адміністративної та адміністративно-територіальної реформ.

Виклад основного матеріалу. В основі побудови такої складної організаційної системи, як держава, завжди лежить вирішення питань щодо централізації та децентралізації державної влади. В науковій літературі існують різні визначення понять централізації та децентралізації. Так, на думку О.Ю. Оболенського, «централізація – зосередження управління в одному місці, в одних руках, в одному центрі, створення ієрархічної структури управління, в якій переважають вертикальні зв'язки і верхні рівні мають повноваження щодо прийняття рішень, а прийняті ними рішення є обов'язковими для нижчих рівнів» [12, с. 429]; В.Я. Малиновський дає таке визначення: «централізація – форма організації державного управління, за якої більшість владних повноважень зосереджена в єдиному центрі, а управлінська система являє собою вертикальну структуру, побудовану на засадах субординації» [13, с. 218]. Децентралізація згідно з юридичним словником – це процес передачі із центра на місця частини функцій та повноважень центральних органів держави [14, с. 173]; майже подібне визначення дає й енциклопедичний словник – «передача функцій управління від центральних органів влади місцевим органам, розширення кола повноважень органів нижчого підпорядкування управління за рахунок вищих» [15]; найбільш повним, на наш погляд, є визначення Р.В. Сметаніна: «децентралізація – це процес надання більш широкого кола владних повноважень і управлінських функцій, а також відповіальності за планування, менеджмент і використання ресурсів органам місцевого управління з метою більш якісного урахування інтересів місцевих громад у вирішенні місцевих питань» [10].

Одним з ключових чинників ефективного функціонування системи державного управління наразі є визначення відповідного балансу процесів централізації та децентралізації. При цьому головне питання – не допустити зміщення рівноваги як в один, так і в інший бік, тому що при наданні більшої сили одному з процесів можуть проявлятися певні недоліки в управлінні системою. Так, надмірна централізація влади стримує розвиток регіонів, місцеве самоврядування стає недосконалім та формальним, виникають конфлікти між гілками і рівнями влади, якщо ж децентралізація стає надмірною, це може привести до виникнення великої кількості «центрів», при яких головний «центр» стає лише номінальним. У зв'язку з цим не можна не погодитися з думкою В.Н. Лексіна: «Якщо децентралізація стає всеосяжною, тобто центр фактично зникає або стає номінальним, то повністю деформується й відповід-

на систему. Замість попереднього центра з'являється декілька нових (за цією схемою, наприклад, відбувається розпад складно організованих держав: унітарна держава перетворюється у федеративну, остання – в конфедерацію, на місці якої згодом створюється низка самостійних держав; у будь-якій цілісній системі децентралізація доречна лише доти, доки є центр. Коли ж централізується «все» (зникають або стають номінальними «суб'єкти децентралізації»), виникає не просто унітарна, а й тоталітарна за організацією управління (а зрештою, по духу) держава» [9, с. 14].

З середини 20-го століття у світі все більше почали розвиватися процеси децентралізації влади. За цей час у різних країнах сформувалися різноманітні поєднання процесів централізації та децентралізації, тому що не існує єдиної стандартизованої моделі. На ці співвідношення впливають історичні, національні, культурні, географічні, економічні та інші особливості розвитку країни.

Слухною є думка А.П. Лелеченко з приводу основних переваг здійснення децентралізації державної влади: прозорість і спрощення процесу прийняття рішень, покращання якості розгляду звернень громадян до органів влади, сприяння розвитку місцевих економік та стратегічному плануванню, більш цілеспрямоване використання видатків бюджету на місцеві першочергові потреби та ін. До недоліків А.П. Лелеченко відносить: диспропорції і нерівномірність у соціально-економічному розвитку адміністративно-територіальних одиниць, гальмування реалізації державних програм на фоні надання більшого значення місцевим політичним пріоритетам, неузгодженість делегованих повноважень і обов'язків з ресурсами для виконання державних функцій та ін. [11]. Але мусимо не погодитися з першим недоліком, виділеним автором. З цього приводу, на нашу думку, слухною є точка зору таких вчених, як А. Заець, В.Г. Яцуба, С.А. Романюк, Н.Р. Нижник, В.І. Тимцуник, З.С. Варналій, які саме в процесі децентралізації вбачають можливості збалансування соціально-економічного розвитку територій [3–8].

Більшість науковців виділяють три основні типи децентралізації: політичну, адміністративну та фінансову. Політична децентралізація визнана Європейською хартією про місцеве самоврядування. Адміністративна децентралізація пов'язана з передачею повноважень на місця, тому що територіальна громада краще знає місцеві потреби. Не менш важливою є й фінансова децентралізація, яка дозволяє змістити центр фінансування від державного рівня на нижчі рівні управління.

У даному дослідженні основну увагу ми будемо приділяти саме адміністративній децентралізації, тому що при виникненні відносин між рівнями влади одразу постає питання про розподіл повноважень та відповідальності між ними. В зв'язку з цим досить цікавим є досвід європейських країн, в багатьох з яких використовується принцип субсидіарності.

Цей принцип означає, що найвищі рівні управління мають втрутатися в роботу нижчих рівнів з метою надання допомо-

ги у вирішенні завдань тоді, коли нижчі рівні проявили свою нездатність ефективно управляти. Застосування принципу субсидіарності передбачає вирішення питань щодо розподілу повноважень. При цьому необхідно виходити з того, що органи влади одного й того ж рівня не завжди можуть виконувати однакові повноваження. Також цей принцип передбачає наявність певних гарантій щодо справедливого розподілу між делегованими та власними повноваженнями.

Так, цікавим є досвід Німеччини, в якій усі муніципалітети є юридичними особами. До компетенції органів місцевого самоврядування відносяться місцеві податки, питання розвитку місцевої економіки, комунальні служби, служби, що підтримують порядок, дитячі садки, школи, лікарні. При цьому важливо, що питання, які не може вирішити муніципалітет, не обов'язково передаються на вищі рівні управління – громади можуть вирішувати їх шляхом об'єднання з іншими громадами. Тобто питання місцевого значення замість передачі їх на вищестоящі рівні вирішуються в межах місцевого самоврядування. Суттєвою гарантією місцевого самоврядування в Німеччині є право муніципалітетів на власні доходи, тобто муніципалітети самі стягають податки. Для можливості впливати на центральні органи влади створюються муніципальні об'єднання, які мають постійні власні органи управління. Діяльність цих об'єднань фінансується за рахунок внесків муніципалітетів, що входять до їх складу, та частково за рахунок спеціальних державних дотацій. Дуже корисним для України має бути досвід законодавчої процедури, при якій кожний муніципалітет може висловити свою думку з приводу правових питань. В такому разі, з одного боку, процес прийняття законів дещо затягується, а з іншого – це дозволяє уникнути великої кількості помилок.

Корисним для України є досвід Франції, яка, надаючи територіальним співтовариствам більшої самостійності, зберігає досить сильні позиції в межах центральних органів влади. Для проведення децентралізації були прийняті закони про розподіл компетенції між комунами, департаментами, округами та державою та закон про розподіл джерел фінансування. Цікаво, що виконавча влада в департаментах та регіонах перейшла від представника, що призначався президентом, до виборного представника асамблей. Контроль над актами, які приймає асамблея, перейшов з адміністративного контролю до судового, але при прийнятті дуже важливих актів обов'язковим є їхній перегляд представниками влади, які в двохмісячний термін можуть їх оскаржити в адміністративному суді. При розподілі повноважень було окреслено сферу відповідальності кожного адміністративного рівня управління. На рівень регіонів перейшло вирішення довгострокових завдань; департаментам передані питання по наданню послуг населенню, соціальна допомога, шкільний транспорт; на рівень комун передані питання містобудування, підтримка бібліотек, музеїв, транспорту та ін. Певний ряд функцій залишився у спільному віданні різних рівнів, а саме: будівництво шкіл, міський та міжміський

РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

транспорт, порти. При цьому при розподілі повноважень не дозволяється, щоб вищі органи влади мали будь-яку форму опіки над рівнями, що знаходяться нижче. Хоча повноваження рівнів досить чітко розподілені, кожен територіальний рівень має вносити свій внесок у загальнодержавні питання. Державна влада має лише контрольно-наглядові функції, вона слідкує за законностю актів та рішень місцевої влади, а також координує діяльність місцевого самоврядування всіх рівнів, визначаючи стратегічні напрями та цілі розвитку шляхом використання таких інструментів, як прогнозні схеми, карти розміщення продуктивних сил та програми пріоритетних дій у деяких секторах.

Реформування системи державного управління в Польщі проводилося з метою підвищення ефективності роботи органів державної влади, кращої якості надання послуг та закріплення певних видів діяльності за кожним сегментом державної влади. Проведення адміністративної реформи у Польщі спиралося на два принципи розподілу влади – за споживачами послуг органів державного управління та за адміністративними функціями, завдяки чому вдалося чіткіше визначити межі відповідальності кожного з рівнів влади. В процесі реформи було визначено, що органи державної влади мають виконувати три основні функції:

- адміністрування: ухвалення рішень щодо конкретних питань, встановлення адміністративних правил та норм, контроль за дотриманням законів;
- управління процесом перетворень вироблення політики розвитку, а також стратегії дляожної сфери суспільного життя;
- керівництво наданням громадських послуг: освітою, охороною здоров'я тощо [16].

Таким чином, у Польщі при проведенні реформування було здійснено перерозподіл повноважень на користь місцевого самоврядування. Із загальної кількості повноважень, що стосуються виконання громадських послуг, на органи самоврядування покладено 65%. Серед них 30% виконуються органами самоврядування воєводства, решта – повітами та громадами. Тим часом воєвода виконує всього 5% повноважень. Адміністративні повноваження розподілено так: 58% виконуються органами місцевого самоврядування; 11% – самоврядуванням воєводського рівня [17, с. 53].

Отже, з вищепереліченого видно, що при розподілі повноважень треба виходити зі знаходження функцій та завдань, які найбільш ефективно виконуються саме на цьому рівні. Тобто наразі для України необхідно здійснювати децентралізацію на основі принципу субсидіарності, який затверджений Європейською хартією місцевого самоврядування, ратифікованою Україною у 1997 році, але який і досі не реалізується в нашій країні [18].

Не викликає сумніву, що процеси децентралізації активно поширяються і в нашій країні. В Україні одним з основних нормативно-правових документів, що стосується децентралізації, є Конституція України, яка передбачає, з одного

боку, принцип збереження унітарної держави, узгодження інтересів регіонів із загальнодержавними і міжрегіональними інтересами, а з іншого – надання регіонам широких повноважень у вирішенні проблем соціально-економічного розвитку. Питання централізації та децентралізації гарантується державою та закріплена в Конституції: «територіальний устрій країни ґрунтуються на засадах єдності і цілісності державної території, поєднанні централізації та децентралізації у здійсненні державної влади, збалансованості соціально-економічного розвитку регіонів з урахуванням їх історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій» [19].

Отже, Україна має унітарну форму устрою, коли центр створює певну управлінську вертикаль на всіх рівнях, при цьому повноваження передаються на нижчі рівні, але під постійним контролем центральної влади. На нашу думку, за існуючої системи організації державної влади в Україні управління як досі занадто сконцентроване в центрі.

Основними законами, що розмежовують повноваження між рівнями влади, є Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», який визначає систему та гарантії місцевого самоврядування в Україні, засади організації та діяльності, правового статусу і відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування [20], та Закон України «Про місцеві державні адміністрації», який визначає організацію, повноваження та порядок діяльності місцевих державних адміністрацій [21].

Згідно з цими законодавчими актами на регіональному рівні присутні два види влади: з одного боку, це державні адміністрації, голови яких призначаються президентом, а з іншого – ради, які є виборним органом влади та несуть відповідальність перед своїми виборцями.

На даний час ради виконують лише формальні функції, тому що в них немає власних виконавчих органів, також відсутні як фінансові, так і кадрові ресурси для виконання повноважень, до того ж багато функцій дублюються з функціями органів виконавчої влади. Наразі функції, що виконують ради, зводяться лише до організації власної роботи, а також до затвердження програм соціально-економічного розвитку, що розробляються державними адміністраціями.

На сьогодні все ще існує проблема перевищення обсягів повноважень, що делегуються органам виконавчої влади, над обсягами власних повноважень органів місцевого самоврядування. Так, місцевим державним адміністраціям делегуються повноваження щодо бюджетних коштів, спрямованіх на будівництво та реконструкцію об'єктів соціальної інфраструктури, охорону здоров'я, забезпечення розвитку науки та освіти, охорону навколошнього середовища тощо. У більшості країн виконавчі органи влади делегують повноваження місцевим органам влади не на законодавчій, а на договірній основі. Ми погоджуємося із словами В.І. Тимчука, що «доцільною є передача органам місцевого самоврядування більшого кола повноважень щодо управління те-

риторіями та вирішення питань місцевого значення, тоді як місцеві державні адміністрації мають здійснювати лише контрольно–наглядові повноваження щодо законності рішень органів місцевого самоврядування» [1]. Саме це підтверджується виходячи з дослідження закордонного досвіду проведення децентралізації.

Тож згідно з проектом декларації «Про основні засади державної політики України щодо розвитку місцевого самоврядування» від 29.01.2008 №344 основними кроками на шляху до покращення територіальної організації влади мають бути:

- а) зміна статусу обласних державних адміністрацій шляхом:
 - передачі їх повноважень у сфері соціально–економічно–го та культурного розвитку території відповідним обласним радам [їх виконавчим комітетам];
 - віднесення до їх компетенції контрольно–наглядових повноважень та повноважень щодо координації управлінської діяльності з реалізації функцій виконавчої влади, які не можуть бути децентралізовані;
 - заборони делегування їм будь–яких повноважень місцевого самоврядування, крім випадків надзвичайного або військового стану;
 - установлення відповідальності голів обласних адміністрацій виключно перед Президентом України та урядом України, знявши, таким чином, їх підзвітність і підконтрольність перед обласними радами за виконання делегованих їм радами повноважень;
- б) утворення виконавчих органів обласних, районних рад на базі структурних підрозділів відповідних місцевих державних адміністрацій;

в) запровадження адміністративних округів для формування систем місцевих органів центральних органів виконавчої влади (наприклад місцевих органів МВС України, ДПА України, Міністерства освіти і науки України, СБУ тощо – поліцейські, податкові, освітні округи, округи СБУ тощо). Це дасть змогу створити умови для утворення місцевих органів виконавчої влади спеціальної компетенції, спільніх для кількох адміністративно–територіальних одиниць (громад, районів чи областей) з урахуванням чітко визначених критеріїв доступності для населення адміністративних послуг, що надаються цими органами [22].

Для підвищення ефективності управління регіонами необхідно за рахунок децентралізації збільшувати роль обласних рад. Це стане можливим завдяки розмежуванню сфери діяльності шляхом чіткого виділення та розподілу повноважень між різними рівнями управління з метою забезпечення якісного надання послуг населенню на місцях. Кожен рівень влади повинен мати власну компетенцію, яка не буде перетинатися у повноваженнях і обов'язках як з вищими рівнями управління так і з горизонтальними рівнями. Тобто до повноважень місцевої державної влади необхідно віднести питання загальнонаціонального характеру, тоді як до повноважень органів місцевого самоврядування необхідно віднести питання місцевого значення пов'язані в першу чергу з наданням послуг.

При цьому необхідно враховувати той факт, що розподіл повноважень має здійснюватися відповідно до потребожної окремої ради та враховувати певні соціально–економічні диспропорції у розвитку регіонів, що вимагає побудови достатньо гнучкої та індивідуальної системи. Тобто необхідно розробити типову модель розподілу повноважень та функцій рад.

З аналізу вітчизняних практик науковців видно, що процеси децентралізації в нашій країні доцільно проводити шляхом дехонцентрації, при якій частина повноважень передається від вищих органів влади нижчим зі збереженням впливу вищих органів. При цьому необхідно надавати велике значення питанням передачі фінансових ресурсів і відповідальності за виконання визначених державних функцій, тому що без цього органи місцевого самоврядування будуть неспроможні виконувати делеговані функції, що призведе до невдоволення населення якістю послуг, які надаються.

Необхідним є здійснення ефективного і дієвого державного управління, наслідком якого є впровадження альтернативних систем надання якісних послуг населенню в контексті децентралізації влади [11].

З вищевикладеного видно, що повного відокремлення держави від структур самоврядування бути не може. Виходячи з унітарного устрою України держава має залишати за собою контрольні функції та передати на місця питання організаційно–господарського характеру.

Необхідно відзначити, що децентралізацію визнано одним з пріоритетів адміністративної реформи, що передбачає підвищення ролі органів місцевого самоврядування у здійсненні економічних та структурних реформ, диверсифікацію економіки територій, в управлінні державним та комунальним майном, розвиток міжрегіонального та транскордонного співробітництва та інших сферах [2]. Немає сумніву, що децентралізація стає необхідною умовою функціонування за умови збереження державної єдності.

Серед завдань адміністративної реформи стоять насамперед формування ефективної організації виконавчої влади як на центральному, так і на місцевому рівнях управління; формування сучасної системи місцевого самоврядування; запровадження нової ідеології функціонування виконавчої влади і місцевого самоврядування як діяльності щодо забезпечення реалізації прав і свобод громадян, надання державних та громадських послуг; організація на нових засадах державної служби та служби в органах місцевого самоврядування; створення сучасної системи підготовки та перепідготовки управлінських кадрів; запровадження раціонального адміністративно–територіального устрою [23].

Як видно з вищевикладеного, одним з пріоритетів адміністративної реформи є зміни в адміністративно–територіальному поділі України, які є об'єктивною потребою сучасного етапу державотворення. Ці зміни призведуть до удосконалення територіального поділу та територіальної організації влади, децентралізації владних повноважень, зміцнен-

РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

ня місцевого самоврядування, формування дієздатних територіальних громад.

Проблему удосконалення адміністративно-територіального устрою не вирішено й досі, хоча це питання почали піднімати одразу після проголошення незалежності України.

Після вступу України у 1995 році до Ради Європи назріла необхідність реформ у системі державного управління. Було створено Державну комісію з проведення адміністративної реформи. В 1997 році був прийнятий закон «Про адміністративно-територіальний устрій України», який був заветований через неузгодженість з Конституцією України. У 1998 році було схвалено Концепцію адміністративної реформи. У 2010–2011 роках знову почалися розробки законопроектів стосовно удосконалення адміністративно-територіального устрою. Було розроблено проект закону «Про адміністративно-територіальний устрій України» від 22 грудня 2010 року, проект Концепції реформи адміністративно-територіального устрою України від 27 серпня 2010 року, Проект Концепції реформування територіальної організації влади в Україні від 01.03.2011. Усі ці проекти були спрямовані на створення умов для забезпечення людини якісними та доступними послугами, які можна одержати найближче до місця її проживання; надання органам місцевого самоврядування достатніх повноважень та ресурсів для організації якісних та доступних послуг; створення умов для появи нових осередків економічного зростання територій, але ці документи так і не були прийняті.

Наразі Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України розроблено проект закону «Про об'єднання громад», який встановлює порядок об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст та надання державної підтримки об'єднаним територіальним громадам [24].

Вивчення досвіду Європи засвідчує тенденцію до укрупнення територіальних одиниць нижчого рівня та посилення процесів децентралізації. Якщо громади досить маленькі за розмірами, вони не в змозі самостійно себе забезпечувати, відчувається гостра нестача коштів та кадрового потенціалу, тобто виникає розорошування ресурсів. Укрупнені громади дозволять забезпечити певні функції, а саме: утримання шкіл, лікарень, надання соціальних послуг це дозволить громадам мати кращу фінансову забезпеченість та стабільність. Завдяки цим крокам для селищних рад з'явиться можливість виконувати покладені на них функції. За умови малого розміру громади їй доведеться зменшувати обсяг повноважень шляхом передачі їх до обласних рад до тих меж, в рамках яких вони будуть в змозі виконувати функції, що на них покладені. Тобто необхідно створити умови для формування самодостатніх територіальних громад здатних за рахунок власних податкових надходжень та господарської діяльності забезпечити належне фінансування та надання якісних муніципальних послуг (принцип самофінансування та самозабезпечення [25]).

Висновки

Тож наразі необхідно завершити процес розробки і удосконалення законодавчої бази, що дозволить державі, не втручаючись в оперативну діяльність місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, сприяти формуванню гармонійної системи управління та наблизити її до європейських норм. Необхідно законодавчо закріпити розмежування повноважень щодо управління регіонами між центральними органами влади, місцевими органами влади та органами місцевого самоврядування відповідно до принципів децентралізації, що знаходяться на одному територіальному рівні, а також розмежування повноважень між усіма щаблями влади у спільних сферах діяльності. Але окрім законодавчого забезпечення необхідно досить пильну увагу приділити забезпеченням сприянням населенням та посадовцями різних рівнів перетворень, які мають відбуватися.

У подальшому, спираючись на закордонний досвід проведення децентралізації, досвід функціонування органів місцевої влади та вітчизняний досвід, необхідно розробити механізм удосконалення системи територіальної організації влади.

Список використаних джерел

1. Тимцуник В.І. Удосконалення системи територіальної організації влади: сьогодення та перспективи // Науковий вісник Академії муніципального управління. Зб. наук. праць. Серія «Управління». – 2010. – №3. – С. 223–229.
2. Наврузов Ю. Регіональна політика в Україні: проблеми, принципи, перспективи / Ю. Наврузов // Управління сучасним містом. – 2001. – №1–3 (1). – С. 41–50.
3. Територіальна організація влади в Україні: статус і повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування / За заг. ред. А. Зайця. – К.: Видавничий дім «Ін Юрі», 2002. – 928 с.
4. Якуба В.Г., Яцюк В.А., Матвішин О.Я. та ін. Адміністративно-територіальний устрій України. Шляхи реформування (кол. моногр.). – К.: Геопrint, 2007. – 367 с.
5. Романюк С.А., Нижник Н.Р., Тимцуник В.І. та ін. Регіональна виконавча влада України: історія і сучасність (кол. моногр.). – К.: Формат, 2007. – 409 с.
6. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку: Монографія / За ред. д-ра екон. наук, проф. З.С. Варналя. – К.: Знання України, 2005. – 498 с.
7. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: Монографія / За ред. З.С. Варналя. – К.: НІСД, 2007. – 820 с.
8. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація: Монографія / Кол. авт.; Відпов. ред. – проф. Н.Р. Нижник. – К.: УАДУ при Президентові України, 1997. – 448 с.
9. Лексин В.Н. Пространство власти и мир человека // Мир России. – 2005. – №1. – С. 3–61.
10. Сметанін Р.В. Управління процесом децентралізації державної влади і розвитку місцевого самоврядування в Україні: автореф. дис.... канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.04 / Сметанін Р.В. – Донецьк: Донецький держ. ун-т управл., 2010. – 20 с.

РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

11. Лелеченко А.П. Децентралізація в системі державного управління в Україні: теоретико-методологічний аналіз: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.01 / Лелеченко А.П. – Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2006. – 20 с.
12. Державне управління та державна служба: Словник–довідник / Уклад. О.Ю. Оболенський. – К.: КНЕУ, 2005. – 480 с.
13. Малиновський В.Я. Словник термінів і понять з державного управління. – Вид. 2-ге, доп. I виправл. – К.: Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2005. – 254 с.
14. Великий енциклопедичний юридичний словник. – К.: Юридична думка, 2007. – 992 с.
15. Сучасний енциклопедичний словник [Електрон. ресурс]. – Доступний з: <http://www.e-knigka.org.ua/2007/05/28/sovremennoyj_jenciklopedicheskijj_slovar.html>
16. Адміністративна реформа: польський досвід // Інформаційний бюлєтень Міжнародного центру перспективних досліджень. – 04.12.2000. – №88.
17. Регіоналізація і вибори як засоби удосконалення владних відносин в Україні: теорія і практика. – Х: Вид-во ХарПІ УАДУ «Магістр», 2003. – 580 с.
18. Закон України від 15.07.97 №452/97-ВР «Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування» // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1997. – №38.
19. Конституція України [Електрон. ресурс] / Офіц. сайт Верховної Ради України. – Доступний з: <<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>>
20. Про місцеве самоврядування в Україні [Електрон. ресурс] / Офіц. сайт Верховної Ради України. – Доступний з: <<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vr>>
21. Про місцеві державні адміністрації [Електрон. ресурс] / Офіц. сайт Верховної Ради України. – Доступний з: <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/про%20місцеві%20одержавні%20адміністрації>>.
22. Проект декларації «Про основні засади державної політики України щодо розвитку місцевого самоврядування» від 29.01.2008 р. №344 [Електрон. ресурс] / Офіц. сайт Верховної Ради України. – Доступний з: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/web-proc4_1?id=&pf3511=31536>
23. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні. Указ президента [Електрон. ресурс] / Офіц. сайт Верховної Ради України. – Доступний з: <<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/810/98>>
24. Проект Закону «Про об'єднання територіальних громад» №9590 від 14.12.2011. – [Електрон. ресурс] / Офіц. сайт Верховної Ради України. – Доступний з: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=42091>
25. Федяй Н.О. Система принципів стратегічного управління просторово-економічним розвитком економіки України // Экономика Крыма. – 2011. – №2 (35). – С. 170–174.